

Вінокурова Крістіна Олександрівна,
*студентка 3-го курсу факультету цивільної та господарської юстиції
Національного університету «Одеська юридична академія»*
Науковий керівник: асистент кафедри цивільного права Розумейко Д. О.

РЕЄСТРАЦІЯ РОЗІРВАННЯ ШЛЮБУ ВІДДІЛАМИ РЕЄСТРАЦІЇ АКТИВ ЦИВІЛЬНОГО СТАНУ

Постановка проблеми. У сучасних умовах розвитку шлюбно-сімейних відносин розірвання шлюбу було і залишається найпоширенішою формою припинення шлюбу. Мала частка розірвання шлюбів відбувається за рішенням суду шляхом подання позовної заяви одним із подружжя, що можна простежити за даними Єдиного державного реєстру судових рішень. У зв'язку із цим виникає багато як теоретичних, так і практичних питань, пов'язаних із припиненням шлюбу шляхом його розірвання у позовному провадженні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Слід відзначити, що у науковій літературі відсутні спеціальні дослідження цього питання. Більшість науковців розглядають питання розірвання шлюбу у позовному провадженні у контексті припинення або розірвання шлюбу загалом (Ватрас В. А. [2], Дутко А. О. [3], Сафончик О. І. [4], Розгон О. [5] та інші), що і визначає актуальність обраної теми з теоретичної точки зору.

Метою статті є визначення умов та особливостей реєстрації розірвання шлюбу відділами реєстрації актів цивільного стану.

Виклад основного матеріалу. Виклад основного матеріалу. Наказом Міністерства юстиції України від 29.08.2018 № 2825/5 «Про затвердження Змін до деяких нормативно-правових актів у сфері державної реєстрації актів цивільного стану», зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 29.08.2018 за № 979/32431 (далі – Наказ) спрощено порядок надання адміністративних послуг у сфері державної реєстрації актів цивільного стану.

До переліку адміністративних послуг у сфері державної реєстрації актів цивільного стану, які можуть надаватись через центри надання адміністративних послуг належать: державна реєстрація на-

родження; державна реєстрація смерті; державна реєстрація шлюбу; державна реєстрація розірвання шлюбу за спільною заявою подружжя, яке не має дітей; державна реєстрація зміни імені; внесення змін до актових записів цивільного стану, їх поновлення та анулювання [6].

Ч. 2 ст. 105 СК України встановлено, що шлюб припиняється внаслідок його розірвання за спільною заявою подружжя на підставі рішення суду, відповідно до ст. 109 цього Кодексу [2]. Назва ст. 109 СК України – «Розірвання шлюбу за рішенням суду за спільною заявою подружжя, яке має дітей» [2]. Назва ст. ст. 106, 107 СК України «Розірвання шлюбу органом державної реєстрації актів цивільного стану за заявою подружжя, яке не має дітей» і «Розірвання шлюбу органом державної реєстрації актів цивільного стану за заявою одного з подружжя» [2] відповідно.

Лише після державної реєстрації розірвання шлюбу, що здійснюється органами реєстрації актів цивільного стану та набранням рішенням суду законної сили, всі особисті немайнові відносини між подружжям будуть припинені. При цьому правові наслідки припинення шлюбу у сфері особистих немайнових відносин між колишнім подружжям, шлюб якого був розірваний у суді, мають одну істотну особливість. Разом із тим можна вести мову про особливий період існування шлюбних правовідносин, коли подружжя (або один з нього, за позовом якого суд розглядає справу у суді) виявило намір припинити шлюб, але юридично сімейно-шлюбні правовідносини між ними зберігаються.

Специфіка правових наслідків у сфері особистих немайнових відносин між колишнім подружжям втілюється в особливому юридичному значенні факту реєстрації розірвання шлюбу. При цьому необхідно враховувати положення ст. 15 Закону України «Про державну реєстрацію актів цивільного стану» від 1 липня 2010 року № 2398-VI, відповідно до якої «державна реєстрація розірвання шлюбу подружжя, яке не має дітей, проводиться відповідним органом державної реєстрації актів цивільного стану за місцем проживання подружжя або одного з нього за їх заявою» (ч. 2 ст. 15 Закону України «Про державну реєстрацію актів цивільного стану»), а «про держав-

ну реєстрацію розірвання шлюбу та про розірвання шлюбу, здійснене в судовому порядку, робиться відмітка в актовому записі про шлюб» (ч. 7 ст. 15 Закону України «Про державну реєстрацію актів цивільного стану») [6].

При цьому у разі розірвання шлюбу в судовому порядку рішення суду, яке набрало законної сили, надсилається судом до органу державної реєстрації актів цивільного стану за місцем ухвалення рішення [8]. Отже, у разі розірвання шлюбу органами реєстрації актів цивільного стану, з моменту подання заяви про припинення шлюбу до отримання свідоцтва про розірвання шлюбу, жоден із подружжя не зможе вступити в новий шлюб, відповідно у кожного з них зберігається обов'язок немайнового характеру.

На окрему увагу також заслуговують і положення ч. 6 ст. 15 Закону України «Про державну реєстрацію актів цивільного стану», відповідно до якого «той з подружжя, який бажає відновити своє дошлюбне прізвище, повинен заявити про це в органі державної реєстрації актів цивільного стану під час державної реєстрації розірвання шлюбу» [8].

Шлюб може бути розірвано в органах РАЦСу за спільною заявою або за заявою одного з подружжя у випадках, передбачених ст. 106 та 107 Сімейного кодексу України. До органу державної реєстрації актів цивільного стану може подати спільну заяву про розірвання шлюбу тільки подружжя, яке не має дітей. При цьому, якщо один із подружжя через поважну причину не може особисто подати заяву про розірвання шлюбу то таку заяву, нотаріально засвідчену або прирівняну до неї, від його імені може подати другий з подружжя. Орган державної реєстрації актів цивільного стану складає актовий запис про розірвання шлюбу після спливу одного місяця від дня подання такої заяви, якщо вона не була відкликана. Слід відмітити, що шлюб розривається в органах РАЦСу незалежно від наявності між подружжям майнового спору. Адже спір про поділ майна подружжя розглядається в судовому порядку та розірвання шлюбу не припиняє права спільної сумісної власності на майно, набуте за час шлюбу. Також можливим є розірвання шлюбу в органах державної реєстрації

актів цивільного стану за заявою одного із подружжя у випадку, якщо другий з подружжя визнаний безвісно відсутнім або визнаний недієздатним [3].

Порядок розірвання шлюбу державним органом реєстрації актів цивільного стану врегульовано статтями 106 та 107 зазначеного Кодексу. Так, подружжя, яке не має дітей, має право подати до державного органу реєстрації актів цивільного стану заяву про розірвання шлюбу.

У разі, якщо один із подружжя через поважну причину не може особисто подати заяву про розірвання шлюбу до державного органу реєстрації актів цивільного стану, таку заяву, нотаріально засвідчену або прирівняну до неї, від його імені може подати другий з подружжя. У цьому випадку реєстрація розірвання шлюбу і видача подружжю відповідного свідоцтва провадиться після закінчення одного місяця з дня подачі подружжям заяви [5].

Державним органом реєстрації актів цивільного стану шлюб розривається за заявою одного із подружжя, якщо другий із подружжя визнаний безвісно відсутнім, недієздатним або засуджений за вчинення злочину до позбавлення волі на строк не менш як три роки. В такому випадку реєстрація провадиться за заявою одного з подружжя на підставі копії судового рішення про визнання другого з подружжя безвісно відсутнім або недієздатним внаслідок душевної хвороби чи недоумства або копії вироку суду (виписки з вироку) про засудження його до позбавлення волі на строк не менше трьох років.

Шлюб розривається незалежно від наявності між подружжям майнового спору [1].

Моментом припинення шлюбу у разі розірвання шлюбу державним органом реєстрації актів цивільного стану є день реєстрації розірвання шлюбу.

Сімейним кодексом України врегульовано питання розірвання шлюбу за рішенням суду [2].

Висновки. Таким чином, і під час розгляду справи в суді або винесення у справі рішення, яке не набуло законної сили, у подружжя, яке перебуває в процесі припинення шлюбу, продовжують існувати

певні права до моменту набрання цим рішенням законної сили.

Література:

1. Сімейний кодекс України: Закон України № 2947-III від 10.01.2002 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14>.
2. Ватрас В. А. Особливості суб'єктного складу подружніх і порівняних до них правовідносин. *Університетські записки*. 2019. № 1(29). С. 65–70.
3. Дутко А. О. Розірвання шлюбу за законодавством України. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. 2014. № 5. С. 51–55.
4. Сафончик О. І. Поняття припинення шлюбу та його відмінність від визнання шлюбу недійсним за законодавством України. *Вісник Чернівецького факультету Національного університету «Одеська юридична академія»*. 2017. № 3. С. 51–60.
5. Розгон О. Припинення шлюбу в разі його розірвання та визнання фіктивним: відмінності між правовими наслідками на прикладах судової практики. *Вісник Національної асоціації адвокатів України*. 2018. № 9 (46). С. 25–35.
6. Про державну реєстрацію актів цивільного стану: Закон України № 2398-VI від 1 липня 2010 року. URL: [https:// zakon.rada.gov.ua/laws/show/2398-17#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2398-17#Text).